רבי מאיר היא דאמר (א)מצוה לקיים דברי המת אמר רב חסדא אמר מר עוקבא (א)הלכתא בין שאמר תנו ובין שאמר אל תתנו נותנין להם כל צורכם הא קיימא לן הלכה כרבי מאיר דאמר מצוה לקיים דברי המת ה"מ במילי אחרניתא אבל בהא מינח ניחא ליה והא דאמר הכי לזרוזינהו הוא דאתא (ב)תנן התם (ב)הפעוטות מקחן מקח וממכרן מכר במטלטלים אמר רפרם לא שנו (ג)אלא שאין שם אפוטרופוס אבל יש שם אפוטרופוס אין מקחן מקח ואין ממכרן מכר ממאי מדקתני אין מעשה קטנה כלום ודלמא היכא דאיכא שליש שאני א"כ ליתני אבל בקטנה יעשה שליש מה שהושלש בידו מאי אין מעשה קטנה כלום שמע מינה אפילו בעלמא:

הדרן עלך מציאת האשה

(ג)**המדיר** (ד)את אשתו מליהנות לו עד ל' יום יעמיד פרנס יתר מיכן יוציא ויתן כתובה (ד)רבי יהודה אומר בישראל חדש אחד יקיים ושנים יוציא ויתן כתובה ובכהן שנים יקיים ושלשה יוציא ויתן כתובה המדיר את אשתו שלא תטעום אחד מכל הפירות יוציא ויתן כתובה (ה)ר' יהודה אומר בישראל יום אחד יקיים שנים יוציא ויתן כתובה ובכהן שנים יקיים שלשה יוציא ויתן כתובה המדיר את אשתו שלא תתקשט באחד מכל המינין יוציא ויתן כתובה ר' יוסי אומר בעניות שלא נתן קצבה ובעשירות שלשים יום: **גמ'** (ה)וכיון דמשועבד לה היכי מצי מדיר לה כל כמיניה דמפקע לה לשיעבודה והתנן (ו)קונם שאיני עושה לפיך אינו צריך להפר אלמא כיון דמשעבדא ליה לאו כל כמינה דמפקע ליה לשיעבודיה הכא נמי כיון דמשועבד לה לאו כל כמיניה דמפקע לה לשיעבודה אלא מתוך שיכול לומר לה צאי מעשה ידיך במזונותיך

נעשה

רבי מאיר. דמתני'(ז) היא דאמר יעשה שליש מה שהושלש בידו: **מינח ניחא ליה.** שיתנו להן כל צורכן: **לזרוזינהו.** שיחזרו אחר מזונותיהן ושלא יהו רעבתנין: **הפעוטות.** תינוקות בני תשע ושמונה כדאמרי' בהניזקין(ח): **במטלטלי.** דווקא אבל במקרקעי לא עד שיביאו שתי שערות או עד שיהא בן עשרים: **אפוטרופוס.** שמינהו אבי יתומים או ב"ד: **מדקתני.** במתני': **שאני הכא דאיכא שליש.** שנשתלש לכך ופירשו לו מה יעשה בהן אבל אפוטרופוס אינו אלא לעשות צורכי יתומים לכל הצריך והרי אם מכרו אלו הפעוטות אין זה שינוי מצות המת שאף האפוטרופוס ימכור לצורך מזונותיהם: **אם כן.** דשליש דווקא וטעמא לפי שפירשו לו לקנות שדה ליתני יעשה שליש כו': **דאפילו בעלמא.** במקום אפוטרופוס דדמי קצת לשליש:

הדרן עלך מציאת האשה

המדיר את אשתו מליהנות לו. אין הנאת תשמישו נאסר עליה דהא משועבד לה הלכך בשביל תשמיש אין לנו לכופו להוציא וליתן כתובה. והנאת מזונות בגמרא פריך והא משועבד לה: **יעמיד פרנס.** שליח שיפרנסנה: **בישראל.** אם ישראל הוא שיכול להחזיר את גרושתו: **ובכהן.** שאם יגרשנה לא יוכל להחזירה ושמא סופו יתחרט יהבו ליה רבנן זימנא טפי: **אחד מכל הפירות.** קונם פרי פלוני עלי והוא קיים לה: **שלא תתקשט באחד מכל המינין.** קונם בושם פלוני עלי והוא קיים לה: **בעניות שלא נתן קצבה.** באשה עניה אם לא נתן קצבה לדבר עד מתי אסרו עליה הוא דיוציא ויתן כתובה אבל אם נתן קצבה תמתין עד אותו זמן. ובגמרא(ט) מפרש עד כמה היא קצבתה: **ובעשירות.** שרגילות לכך: **עד שלשים יום.** אם לא הדירה יותר אין כופין להוציא: **גמ' וכיון דמשועבד לה.** למזונות:

נעשה

הא קיימא לן מצוה לקיים דברי המת. אפי' בבריא קיימא לן הכי כדמוכח שילהי פ"ק דגיטין (דף טו.) דאמרינן רב (י)אסי מוקי לה בבריא והא קיימא לן מצוה לקיים דברי המת יש מקשין כיון דמצוה לקיים דברי המת אם כן מאי אהני הא דדברי שכיב מרע ככתובים וכמסורין דמו ואומר ר"ת דלא אמרי' מצוה לקיים דברי המת אלא כשהושלש מתחלה לכך אי נמי דווקא במת נותן בחיי מקבל אבל דברי שכיב מרע בכל ענין כמסורין דמו(כ): **אבל יש שם אפוטרופוס אין מקחן מקח.** פי' ר"ח דוקא מכר אבל מתנתן מתנה דלענין מתנה אין סברא לחלק בין יש שם אפוטרופוס לאין שם:

הדרן עלך מציאת האשה

המדיר את אשתו מליהנות לו. פירש בקונטרס דאין הנאת תשמישו נאסר עליה דהא משתעבד לה משמע מתוך פירושו שיש בלשון זה איסור הנאת תשמיש וקשה דפריך בגמ' וכיון דמשתעבד לה היכי מצי מדיר לה והתנן קונם שאני עושה לפיך כו' מגופא דמתני' הו"מ למיפרך דלא מצי אסר עליה תשמיש משום דמשועבד לה דאם היה נאסר יוציא ויתן כתובה לב"ש בשתי שבתות ולב"ה שבת אחת ועוד כי מוקי לה בגמרא בהדירה כשהיא ארוסה דאכתי לא משועבד לה אם כן מתשמיש נמי חל הנדר וליתני במתני' יוציא ויתן כתובה בשבת אחת לב"ה או בשתי שבתות לב"ש ומפרש ר"ת דליהנות לו לא משמע אלא הנאת מזונות:

יוציא ויתן כתובה. נראה לר"י דבכל הנך דקתני במתני' יוציא היינו שכופין אותו דכיון דשלא כדין עביד כופין אותו להוציא כדאשכחן בהחולץ (יבמות דף לט.) דתנן לא רצו חוזרין אצל גדול ומפרש בגמרא חוזרין אצל גדול למיכפייה הואיל ועליה מצוה רמיא ועוד אמרי' לקמן (דף עז.) אמר רב האומר איני זן ואיני מפרנס יוציא ויתן כתובה ומסיק עד שכופין אותו להוציא יכפוהו לזון משמע דלשון יוציא שכופין אותו להוציא וליכא למימר דכפייה דהתם במילי ולא בשוטי חדא דבדברים לא יוסר עבד ועוד מדפריך לעיל למ"ד מורדת ממלאכה והאמר רב האומר איני זן ואיני מפרנס יוציא ויתן כתובה ומאי קושיא דלמא מתניתין דמוסיפין על כתובתה כשלא רצה להוציא אבל אם כופין בשוטי אתי שפיר וא"ת א"כ אמאי לא תני להו בהדי הנך שכופין להוציא (לקמן דף עז.) וי"ל דלא תני במתני' אלא כגון מוכה שחין ובעל פוליפוס דאתיין ממילא אבל הנך דאתיא כפייה דידהו ע"י פשיעת הבעל לא קתני ומקמץ ומצרף ובורסי דקתני אפילו נעשו אחר שנשאו ניחא שאינם מתכוונים להקניט ולצער האשה ועוד יש להביא ראיה דיוציא משמע כפייה מדאמר בסוף הבא על יבמתו (יבמות דף סה: ושם) עובדא הוה בבי כנישתא בקיסרי קמיה דר' יוחנן ואמר יוציא ויתן כתובה ומשמע התם דכייפינן ליה ותימה אמאי לא חשיב לה להאיה דבאה מחמת טענה בהדי הנך שכופין להוציא דהתם אינו פושע בה דמה הוא יכול לעשות שהוא עקר וי"ל משום דקתני סיפא בין שהיו עד שלא נשאו בין משנשאו ולא שייך לומר סבורה הייתי שאני יכולה לקבל ורובייהו מיתרצי בהאי שינויא ורבינו חננאל הביא מירושלמי דכל הנך יוציא דמתניתין אין כופין והכי איתא התם אמר שמואל אין מעשין אלא לפסולות אמר רבי שמואל תנינא המדיר את אשתו מליהנות כו' שמענו שמואל שמענו שכופין ופסק ר"ח משם ש"מ שאין כופין אלא היכא שמפרש בהדיא כופין אבל היכא דאמור רבנן יוציא אומרים לו כבר חייבוך חכמים להוציא ואם לא תוציא מותר לקרותך עבריינא אבל לכפותו לא ולקמן גבי האומר איני זן ואיני מפרנס לר"ח גרסינן בהדיא כופין אותו ויוציא ויתן כתובה והיא דהחולץ דחוזרין אצל גדול למיכפייה לכנוס או לפטור היינו לפי שמונע ממנה כל ענייני אישות בין תשמיש המטה בין מזונות אבל משום תשמיש המטה לחודיה או משום מזונות לא והיא דסוף הבא על יבמתו התם משמע דלכפותו אמר דכשבא מעשה לפניו צוה להם להוציא ויותר נראה דכופין בכל הני כדפירש ר"י אלא דירושלמי קסבר שייך כפייה במילי אבל לדידן דקיימא לן דבדברים לא יוסר עבד ע"כ איירי בשוטי כיון דלשון יוציא משמע כפייה היכא דעושה לה עולה ומיהו אין לכוף שום אדם לגרש ולעשות מעשה עד שנמצא ראיה ברורה דהא אמרינן דגט מעושה בישראל שלא כדין פסול ואין להתיר אשת איש מספק:

הכא נמי כיון דמשועבד לה כו'. ואם תאמר ולוקי כגון דתלינהו למזונותיה בתשמיש המטה דאמר יאסר (א) תשמישך עלי אם אזונך וי"ל דא"כ (ל)(אפי') שמואל דאמר לקמן אפילו בסתם ימתין שמא ימצא פתח לנדרו מ"מ לא הוה ליה למימר יתר מיכן יוציא ויתן כתובה אלא לאחר שלשים תהנה ותאסר לבית הלל שבת אחת ולבית שמאי שתי שבתות וכהאי גוונא פריך לקמן אמאי דמשני כגון דתלינהו לקישוטיה בתשמיש המטה וליכא נמי למימר כגון דאמר יאסר הנאת תשמישך עלי מעכשיו אם תהנה ממני דאז אסורה ליהנות דהא לרב יהודה דאמר בפרק שני דנדרים (דף יד:) קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר שלא יישן היום פן יישן למחר הכא נמי אסור לשמש שמא תהנה דבתנאי לא מיזדהר אינש כדמפרש התם ואפילו לרב נחמן דאמר התם מיזדהר הכא מודה דאשה לא מיזדהרא כיון שלא נדרה ובתוספות ה"ר יוסף שפירש לפני רבינו שמואל מנוחתו כבוד פירש דלקמן דווקא מוקי דתלינהו לקישוטיה בתשמיש המטה דקתני המדיר אשתו שלא תתקשט ולא קתני המדיר מקישוט משמע שפיר שמדירה מתשמיש מפני שלא תתקשט אבל הכא דקתני המדיר מליהנות משמע שמהנאה ממש מדירה:

נעשה

מסורת הש"ס

א) [גיטין יד: טו. מ.], ב) שם נט. סה. ב"ב קנה:, ג) [לעיל סא:], ד) [לקמן עא:], ה) [שם], ו) לעיל נט. סו. יבמות לג. קדושין סג. נדרים פה., ז) [לעיל סט:], ח) [גיטין נט.], ט) [לקמן עא:], י) [צ"ל רב יוסף], כ) [וע"ע בתוס' גיטין יג. ד"ה והא ותוס' ב"ב קמט. ד"ה דקא], ל) מהרש"ם מ"ז,

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה הכא וכו'. דאמר יאסר הנאת תשמישך:

מוסף רש"י

ר' מאיר היא דאמר מצוה לקיים דברי המת. דאי לאו מצוה מן הדין נותנין להן כל הראוי להן שהרי כל הממון שלהן הוא ואין בו לאותן אחרים כלום אלא לאחר מיתתן אם יש מותר יש להן ואם לא לא יטלו ומתוך שרוצין אנו לקיים דבריו שירשו אחרים תחתיהם אנו מקמצין את הממון כדי שיהא שם מותר (תענית כא.). **הפעוטות.** תנן בהניזקין (גיטין נט.) דמקחן מקח במטלטלין, ופרשינן כבר שית כבר תמני (גיטין סה.).

הדרן עלך מציאת האשה

המדיר את אשתו מליהנות לו עד ל' יום. קונם את נהנית לי עד ל' יום, ולא הדירה מהנאת תשמיש, דהא לא חייל משום דמשועבד לה, וגבי מזונות נמי מוקמינן לה לקמן באומר לה צאי מעשה ידיך למזונותיך, ופרנס משום דלא ספקא (לעיל סא:). **קונם שאיני עושה לפיך.** אשה שאמרה לבעלה מה שאני עושה מלאכה יהא אסור לפיך בקונם (יבמות צג. ושם: שאני עושה כו') **מעשי ידי** יהיו לפיך כהקדש (קדושין סג.) **מליהנות לו** (לעיל נט.). **אינו צריך להפר.** נדר זה, שאין בה כח להקדישו לפי שהוא שלו (שם) אין בעלה צריך להפר, שאין נדרה חל שהרי משועבדת לו (קדושין סג.) דכיון דקא משעבדא ליה למעשה ידיה לא מציא נדרה (יבמות צג.) דלא אמרה כלום דלאו כל כמינה לאפקועי לבעל מה דזכי ליה רחמנא (נדרים פה.).

עין משפט נר מצוה

מט א מיי' פ"א מהל' זכיה הלכה כג סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רנג סעיף יז [וברב אלפס עוד בפ"ח דב"ב דף רטז]:
נ ב מיי' פכ"ט מהלכות מכירה הלכה ו סמג עשין פה טוש"ע ח"מ סי' רלה סעיף א:
נא ג מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף ב:
א ד ה מיי' פי"ב מהל' אישות הלכה כג כד (ופ"ה) [ופי"ב] מהלכות נדרים הלכה י סמג לאוין רמב טוש"ע אה"ע סימן עד וטוש"ע י"ד סי' רלה סעיף ב:

תוספות רי"ד

א"ר אמר מ"ע הל' בין שאמר תנו בין שאמר אל תתנו נותנים להן כל צורכן והא קי"ל כר"מ דאמר מצוה לקיים דברי המת ה"מ במילי אחריניתא אבל בהא ניחא ליה (פי' דמשום כדי חייו) והאי דאמר הכי לזרזינהו הוא דאתא תנן התם הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלי פי' ומשום כדי חייו אבל במקרקעי לא עד שיהא גדול ופקח ובפ' הניזקין מפרש כבר ו' כבר ז' (א) כבר תמני כבר תשע כבר עשרה כל חד וחד לפום חורפי' אמר רפרם ל"ש אלא שאין שם אפוטרופוס אבל יש שם אפוטרופוס אין מקחו מקח ואין ממכרו ממכר פי' אפוטרופוס שמינהו ב"ד או אבי יתומים אין מעשהו כלום זולתו ממאי מדקתני אין מעשה קטנה כלום פי' אלמא היכא דאיכא שליש אין מעשה קטנה כלום וה"ה לאפוטרופוס דלמא היכא דאיכא שליש שאני פירוש שהשליש פרשו לו מה יעשה אבל אפוטרופוס אינו אלא לעשות

תוספות רי"ד (המשך)

צרכי היתומים לכל הצריך ואם מכרו אלו הפעוטות אין זה שינוי מצות המת שאף אפוטרופוס הוא מוכר לצורך מזונותיהם א"כ ליתני אבל בקטנה יעשה שליש מה שהושלש בידו [מאי אין מעשה קטנה כלום] דאפילו בעלמא פירוש במקום שיש אפוטרופוס שדומה מקצת לשליש וכו' ר"ח ז"ל משמיה דגאון דמתנתן דפעוטות מתנה אף על פי שיש שם אפוטרופוס ואינו נ"ל דהא הכא לבעלה מתנה היא ובעי למיפשט ממתני' דכאן גם באפוטרופוס לא מציא למיתיב ליה ובפ' הניזקין פליגי במתנתא בלא אפוטרופוס אם היא קיימא כמו המכר שלו דרב יימר אמר אין מתנתו מתנה ומר בר"א אמר מתנתו מתנה (אלא) [אלמא] גרוע מתנה ממכר והיכי ס"ד למיעבדא טפי ממכר:

המדיר את אשתו מליהנות לו עד ל' יום יעמוד לה פרנס יתר מכאן יוציא ויתן כתובה ר"י אומר בישראלית חודש א' יקיים ב' יוציא ויתן כתובה ובכהנת ב' יקיים ג' יוציא ויתן כתובה פי' זה הוא (ב) המודר מורד שהמודר הוא באומר איני זן ואיני מפרנס הלכך יוציא ויתן כתובה מיד ובעוד שנמלכים בו או אם ברח ואינו לפנינו לכופו או אם הוא איש אלם שאינו שומע לדברי חכמים מוסיפים לה על כתובתה ג"ד בשבת כל ימי מרדו כדאמרינן בפ' אע"פ אבל זה אינו מורד (כגון) [כיון] שזן ע"י פרנס מ"ה עד ל' יום יעמוד פרנס אבל יותר מכאן יוציא ויתן כתובה ואם אינו רוצה או שברח ומעגן את אשתו הוי מורד ומוסיף לה ג"ד בשבת וכן המדיר את אשתו מתשמיש המטה אינו מורד שבעבור נדרו הוא עושה ומחזר למצוא פתח לנדרו הלכך נותנים לו שבת א' זמן אם הוא מורד מתשמיש בלא נדר יוציא ויתן כתובה מיד ואם ברח בעוד שנמלכי' בו לפייסו מוסיפין לה ג' דינרים בשבת ואי קשיא והא כשהדירה שלא תהנה ממנו נאסר בתשמיש המטה ולא ניתן לו אלא שבת א' כדתנן במדיר את אשתו מתשמיש המטה פי' המורה שאין הנאת התשמיש נאסר עליה בנדר זה דהא משועבד לה: ואינו נ"ל דהא לקמן בגמרא בעי לאוקמי בנדר והיא ארוסה דחייל נדרא ואכתי תקשה כיון דחייל נדרא נדרא דתשמיש חייל כיון דנדר ועודה ארוסה ולא ניתן לו אלא שבת א' אלא כך יש לפרש כגון שהדירה שלא תהנה מנכסיו שאין הנאת התשמיש בכלל ומקשה וכיון דמשועבד לה היכי מצי מדיר לה כל כמיניה

א) נראה דצ"ל כבר ז' או כבר ז' כבר ח' או כבר תשע כבר עשר כל חד וחד כו'. ב) נראה דצ"ל פי' זה המדיר אינו מורד שהמורד הוא באומר איני זן וכו'.

עין משפט נר מצוה

ב א ב ג ד ה מיי׳ פי״ב מהלכות אישות הלכה כג סמג לאוין רמב טוש״ע י״ד סימן רלה סעיף ב וסימן רכא סעיף ח:
ג ו מיי׳ פ״ב מהלכות גירושין הלכה יג טור ש״ע אה״ע סימן קמא סעיף יט:
ד ז מיי׳ פי״ב מהלכות שבת הלכה ז סמג לאוין סה טוש״ע א״ח סימן שלד סעיף כו:
ה ח מיי׳ פ״ז מהלכות נדרים הלכה יב סמג לאוין רמב טוש״ע י״ד סימן רכא סעיף ח:
ו ט י מיי׳ שם הלכה יד טוש״ע שם סעיף ט:

גמרא

נעשה כאומר לה צאי מעשה ידיך במזונותיך [א]ואם איתא להא דרב הונא אמר רב [ג]דא״ר הונא אמר רב יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה קונם שאני עושה לפיך אמאי אינו צריך להפר לימא מתוך שיכולה לומר איני ניזונת ואיני עושה נעשה כמי שאומרת לו איני ניזונת ואיני עושה אלא לא תימא נעשה [א]אלא באומר לה צאי מעשה ידיך במזונותיך אי הכי פרנס למה לה [ב]בדלא ספקה אי בדלא ספקה הדר קושיין לדוכתיה א״ר אשי [ג]במספקת לדברים גדולים ואינה מספקת לדברים קטנים הני דברים קטנים היכי דמי אי דרגילה בהו הא רגילה בהו ואי לא רגילה בהו פרנס למה לה לא צריכא [ד]דרגילה בבית נשא וקא מגלגלא בהדיה דאמרה ליה עד האידנא דלא אדרתן גלגילנא בהדך השתא דאדרתן לא מצינא דאיגלגל בהדך ומאי שנא עד ל׳ יום עד ל׳ יום לא שמעי בה אינשי ולא זילא בה מילתא טפי שמעי בה אינשי וזילא בה מילתא איבעית אימא שהדירה כשהיא ארוסה ארוסה מי אית לה מזוני שהגיע זמן ולא נשאו דתנן [ו]הגיע זמן ולא נשאו אוכלות משלו ואוכלות בתרומה ומאי שנא עד שלשים יום עד שלשים יום עביד שליח שליחותיה טפי לא עביד שליח שליחותיה ואיבעית אימא שהדירה כשהיא ארוסה וניסאת נישאת [ה]הא סברה וקבלה דאמרה כסבורה אני שאני יכולה לקבל עכשיו אין אני יכולה לקבל אימר דאמרינן הכי גבי מומין לענין מזוני מי אמרינן הכי אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא: עד שלשים יום יעמיד פרנס: ופרנס לאו שליחותיה קא עביד אמר רב הונא [ה]באומר כל הזן אינו מפסיד וכי אמר הכי לאו שליחותיה קעביד והתנן [ז]מי שהיה מושלך בבור ואמר כל השומע קולו יכתוב גט לאשתו הרי אלו יכתבו ויתנו הכי השתא התם קאמר יכתוב הכא מי קאמר יזון כל הזן קאמר והא [ח]אמר ר׳ אמי [ו]בדליקה התירו לומר כל המכבה אינו מפסיד בדליקה למעוטי מאי לאו למעוטי כי האי גוונא לא למעוטי שאר איסורים דשבת מתיב רבה [ז]המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל ילך אצל חנוני הרגיל אצלו ויאמר לו איש פלוני מודר הנאה ממני ואיני יודע מה אעשה לו הוא נותן לו ובא ונוטל מזה הכי הוא דשרי אבל כל הזן אינו מפסיד לא לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא כל הזן אינו מפסיד דלעלמא קאמר אבל האי כיון דרגיל אצלו וקאזיל קאמר ליה כמאן דאמר ליה זיל הב ליה את דמי קמ״ל: [י]גופא [ח]המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל הולך אצל חנוני הרגיל אצלו ואומר לו איש פלוני מודר הנאה ממני ואיני יודע מה אעשה לו הוא נותן לו ובא ונוטל מזה [כ]ביתו לבנות וגדירו לגדור ושדהו לקצור הולך אצל פועלין הרגילין אצלו ואומר להן איש פלוני מודר הנאה ממני ואיני יודע מה אעשה לו הן עושין עמו ובאין ונוטלים שכרן מזה [ט]היו מהלכין בדרך ואין עמו מה יאכל נותן לאחר לשום מתנה והלה נוטל ואוכל ומותר ואם אין שם אחר [י]מניח על גבי הסלע או על גבי הגדר ואומר הרי הן מופקרין לכל מי שיחפוץ והלה נוטל ואוכל ומותר ורבי יוסי אוסר אמר רבא [ל]מ״ט דר׳ יוסי גזירה משום
מעשה

רש"י

נעשה כאומר לה. דאע״ג דלא אמר הרי הוא כאומר דודאי אדעתא דהכי אדרה: בדלא ספקה. מזונות במעשה ידיה הקצוב לה במשנת אע״פ (לעיל דף סד:): הא רגילה בהו. ומשועבד לה: שהגיע זמן ולא נשאו. דמדאורייתא לא משועבד לה לפיכך חל הנדר דאיסור דאורייתא הוא ומדרבנן חייב לזונה לפיכך יעמיד פרנס: וניסת. דהשתא חייב במזונותיה והנדר כבר חל עליו: הא סברה וקבלה. יודעת היא שנאסר עליו לזונה וניסת לו: גבי מומין. בשלהי פרקין[ז] במתניתין: לענין מזוני מי אמרינן. סבורה הייתי. יודעת היא שאי אפשר לה בלא מזונות: ופרנס לאו שליחותיה עביד. בתמיה נמצא עובר על נדרו: הרי אלו יכתבו ויתנו. אע״ג דלא אמר ליה לסופר כתוב. ה״נ אע״ג דלא אמר ליה זון שלוחיה הוא: התם קאמר יכתוב. לשון צואה לשומע קולו: בדליקה התירו לומר. בשבת דמתוך שאדם בהול על ממונו אי לא שרית ליה אתי לכבויי: לאו למעוטי כי האי גוונא. בכל איסורין שבתורה: שאר איסורי שבת. דחמירי ולא התירו בהן לומר העושה לי מלאכה זו אינו מפסיד כדי שישמעו עובדי כוכבים ויעשו אבל בנדרים לא גזור: דלעלמא קאמר. לא דמי לשליחות כלל דלא ייחד איש לעשותו אבל רגיל אצלו אימא לא כו׳:
מעשה

תוספות

נעשה כאומר לה צאי כו׳. הכא לא מצי למיפרך והא לא אמר לה הכי כדפריך בהאשה שנפלו (לעיל דף נח:) דהכא אין אנו משנין נדר מכמו שנדר אלא טעמא בעלמא הוא דלמה הוא מדירה אלא בשביל שרוצה שיהיו מעשה ידיה שלה אבל התם גבי מקדיש ידי אשתו אין הנדר טוב וצריך לתקן דיבורו שרוצה לומר יקדשו ידיה לעושיהן להכי פריך לה התם: אלא לא תימא נעשה כו׳. לא הוה מצי למימר דמתני׳ דהכא כר״מ דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה כדמשני בהאשה שנפלו (שם) דלא דמי דודאי משום דאין אדם מוציא דבריו לבטלה יש לנו לתקן דיבורו כמו התם דמקדיש מעשה ידיה ואמרי׳ דבעי למימר יקדשו ידיך לעושיהן דאינו אלא תיקון מלה בעלמא אבל להוסיף על הדיבור מה שלא אמר כלל אין לנו להוסיף בשביל כך כיון שאין לנו לומר שכך היה דעתו בלא שום דיבור אחר כמו שהיינו סבורין מתחלה:
והאידנא דאדרתן לא מצינא לאיגלגולי בהדך. ולדעתא דהכי לא מחלה שידירנה הלכך משועבד לה ומ״מ חל הנדר דבשעת הנדר אכתי לא היה משועבד אי נמי בלא טעם מחילה הנדר חל שכל זמן שהיא עמו יש לה לגלגל עמו דאע״ג דאין יורדת עמו דאין זה חשיב ירידה דמיירי שאין בני משפחתה העשירים כמו בעלה רגילין בכך אלא אביה מתוך עושרו היה מוותר הלכך יש לה לגלגל עמו וכשאינה עמו יש לה להנהיג כמו שהיתה רגילה בבית אביה:
שהגיע זמן ולא נשאו. פירש בקונטרס דמדאורייתא לא משתעבד לה לפיכך הנדר חל וקשה דא״כ מן הנשואין נמי יחול הנדר מהאי טעמא דהא קיימא לן דמזונות נשואה דרבנן ועוד קונם שאני עושה לפיך אמאי אין הנדר חל והא מעשה ידיה לבעלה לכ״ע לא הוי אלא מדרבנן ונראה לפרש שהגיע זמן ולא נשאו כלו׳ הא דקתני יעמיד פרנס אשהגיע זמן ולא נשאו קאי אבל כשנדר עדיין לא הגיע הזמן לפיכך חל הנדר ודוקא הגיע זמן אבל נשאת אין צריך להעמיד פרנס דסברה וקיבלה כדאמר בסמוך ועוד י״ל כשהדירה כבר הגיע הזמן ומיהו חל הנדר דלא אלמוה רבנן לשיעבודא דאשה כל זמן שלא ניסאת ומפקיע הקונס אותו שיעבוד:
טפי לא עביד שליחותיה. הכא לא שייך טעמא דזילותא כיון דלא ניסאת וא״ת ויעשה לה תקנה אחרת כגון שיתן לו לחבירו במתנה והלה יתן לה כמו גבי בא בדרך דמייתי לקמן דאין לומר דווקא בא בדרך ואין לו מה יאכל התירו לו דהא גבי מעשה דבית חורון משמע דאי הוה יהיב ליה מתנה גמורה הוה שרי אביו למיכל וי״ל דאין הכי נמי אבל אין רגילות ליתן בכה״ג דכל שעה ירא שיחזיק בהן המקבל וא״ת ויפקיר כדלקמן וי״ל דהא ודאי לא שרינן אלא לבא בדרך הואיל ולא נכנסו המזונות לרשות אחרת משילאו מיד המדיר דנראה כמו שהן עדיין ברשותו ותקנתא דחנוני הרגיל אצלו איכא למימר נמי דלא שכיח דעבדי טפי משלשים יום הואיל והמדיר אינו אומר לו ליתן לו מעות: ופרנס לאו שליחותיה קעביד. השתא סלקא דעתין דאמר ליה ספק לה מזונות ואני פורע ולא דמי להא דמסקינן בריש פרק בתרא דע״ז (דף סג. [ל] ושם) אומר אדם לחנוני הרגיל אצלו תן פירות לחמרי ולפועלי ואינו חושש לא משום שביעית ולא משום יין נסך דהתם לא קאמר ליה דליתיב להו איסורא הלכך לאו שליחותיה עביד אי יהיב להו יין נסך אבל הכא שליחותיה קא עביד כי יהיב לה שום מזונות:
באומר כל הזן אינו מפסיד. ולא בעי לשנויי בחנוני הרגיל אצלו אומר רבינו יצחק דיעמיד פרנס משמע דמפרנס לה מזונות אבל בחנוני הרגיל אצלו לא מפרש לה מיהו אומר רבינו שמואל דווקא בכי האי גוונא דאמר בסתם כל הזן אינו מפסיד שרי במודר הנאה אבל למימר ליחיד אם תזון לא תפסיד אסור דמיחזי כשלוחו דגבי בא בדרך לא שרי למימר הכי ובסוף מסקנא נמי דמשני לא מיבעיא כל הזן כו׳ אי הוה שרי למימר ליחיד הוה ליה למיתני בחנוני הרגיל אצלו אם תזון לא תפסיד והוה משמע לן רבותא טפי:
שלא

מוסף רש"י

איני ניזונת. משלך, ואיני עושה. לך כלום אלא לעצמי (לעיל נח:) איני ניזונת משל בעלי ואיני עושה לו מלאכה דכי תקון רבנן מזוני להנאתה תקון, ומנין דלא ספקה במעשה ידיה, ואחר כך תקנו מעשה ידיה לבעלה משום איבה, הלכך יכולה לומר אי אפשי (גיטין עז:) אני איני צריכה לכך, מעוגנת אני ואי אפשי לעשות מלאכה, אמצא לי מזונות, או יש לי אומנות יקרה יתר על כדי מזונותי (לקמן פג.). הגיע זמן. שנים עשר חדש לבתולה משתבעה הבעל להכין עצמה לנשואין ולאלמנה שלשים יום (לעיל מח:). ולא נשאו. כגון שעיכב החתן או אונס שלו (שם). אוכלות משלו. שהבעל חייב במזונות אשתו מתקנת ב״ד (לעיל ב.). ואוכלות בתרומה. אם כהן הוא והיא בת ישראל, שהכהן מאכיל את אשתו תרומה, כדיליף מוכהן כי יקנה נפש (לעיל מח:) שמשעה שקידשה אוכלת בתרומה מן התורה כדמפרש בגמרא ורבנן גזור עד השתא (לעיל נז.). כל השומע קולו יכתוב גט לאשתו. ופירש שמו ושם עירו (גיטין סו.). הוא נותן לו ובא ונוטל מזה. אבל בפירוש אסור לומר לו דאם כן הוה לי החנוני שליח ושלוחו של אדם כמותו (נדרים מג.). ור׳ יוסי אוסר. בהא דמניחו על הסלע או על הגדר (שם).

מסורת הש"ס

[א] [עי׳ תוס׳ ב״מ ה. ד״ה אי איתא וכו׳], [ב] לעיל נח. [וש״נ] ולקמן קז:, [ג] לעיל נ. מח: נז. [נדרים עג:], [ד] גיטין סו., [ה] שבת קכא., [ו] נדרים מג. ע״ש, [ז] [עמ״ש רש״י סוכה יד. ד״ה משום וכו׳ ושאלתי את מורי וכו׳ ואמר לי רבי משום דהך משנה מן הטהרות וכו׳ וצריך ישוב שהרי הכא היא משנה בנדרים], [ח] [שם במשנה ע״ש], [ט] [נדרים מג:], [י] [דף עז.], [כ] [עי׳ שבת קיז:], [ל] [ושם איתא אומר אדם לחמריו ולפועליו וכו׳ ובסוגיא שם סג: מוקי לה בחנוני המקיפו ע״ש],

גליון הש"ס

גמ׳ הא סברה וקבלה. עי׳ נדרים מז ע״א בר״ן ד״ה בעי רמב״א בסה״ד וצ״ע:

תוספות רי"ד

דמפקע לה משיעבודה [א] ה״נ כיון דמשועבד לה לאו כל כמיני׳ דמפקע לה לשיעבודה ומהדר באומר לה צאי מעשה ידיך למזונותיך א״ה פרנס למה לי בדלא ספקה אי בדלא ספקה הק״ל היכי חייל נדרא אמר ר״א במספקת לדברים קטנים ואינה מספקת לדברים גדולים הני דברים גדולים ה״ד אי דרגילה בהו הא רגילה בהו ואי דלא רגילה בהו פרנס למה לי לא צריכא דרגילה בהו בבי נשא וקא מיגלגלא בהדיה דא״ל עד האידנא גלגילנא בהדך השתא דאדרתן לא מצינא למגלגל בהדך ואי קשיא כיון דרגילה בהו בב״נ קי״ל דעולה עמו ואינה יורדת עמו הא משועבד לה והק״ל י״ל כיון דמגלגלא בהדיה הנה מוחלת לו את כבודה ואינה רוצה לתובעו בהן וכיון שבתורת מחילה קמגלגלה בהדיה לא משועבד לה ובשעה שנדר לשלום היתה עומדת וחייל נדרא ואע״פ שעכשיו הוא מורד בה והיא יכולה לתובעו הנדר כבר חל וכיון שחל רגע א׳ שוב אינו בטל הלכך א״י לתת לה אותן הדברים שהיתה רגילה בהן אלא ע״י פרנס. ומ״ש עד ל׳ יום לא שמעי אינשי ולא זילא בה מילתא טפי שמעי בה אינשי וזילא מילתא: ופרנס לאו שליחותי׳ קא עביד א״ר באומר כל הזן אינו מפסיד. וכי אמר הכי לאו שליחותיה קעביד בתמיה והתנן מי שהיה מושלך בבור ואמר כל השומע קולי יתן גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו אלמא שליח שויה התם קאמר יכתוב הכא מי אמר יזון כל הזן קאמר. והא״ר אמי בדליקה התירו לומר כל המכבה אינו מפסיד בדליקה למעוטי מאי לאו למעוטי כה״ג לא למעוטי שאר איסורי שבת פי׳ שלא יאמר כל העושה מלאכה זו אינו מפסיד. מתיב רבא המודר הנאה מחברו ואין לו מה יאכל הולך אצל חנוני הרגיל אצלו וא״ל איש פלוני מודר הנאה ממני וא״י מה אעשה לו והוא נותן ובא ונוטל ממנו פי׳ וא״י לתובעו בדין דא״כ הו״ל שלוחו אלא שסומך באהבתו עליו שישלם לו בנדבת לבו הכי הוא דשרי אבל כל הזן אינו מפסיד לא פי׳ משמע דשליח שויה. ל״מ קאמר ל״מ כל הזן אינו מפסיד דלעלמא קאמר אבל האי כיון דרגיל אצלו ואזיל וא״ל כמאן דא״ל זיל הב ליה דמי קמ״ל.

[א] נראה דל״ל והתנן קונם שאיני עושה וכו׳ אלמא כיון דמשעבדא ליה לאו כל כמינה דמפקע ליה לשיעבודיה ה״נ וכו׳.